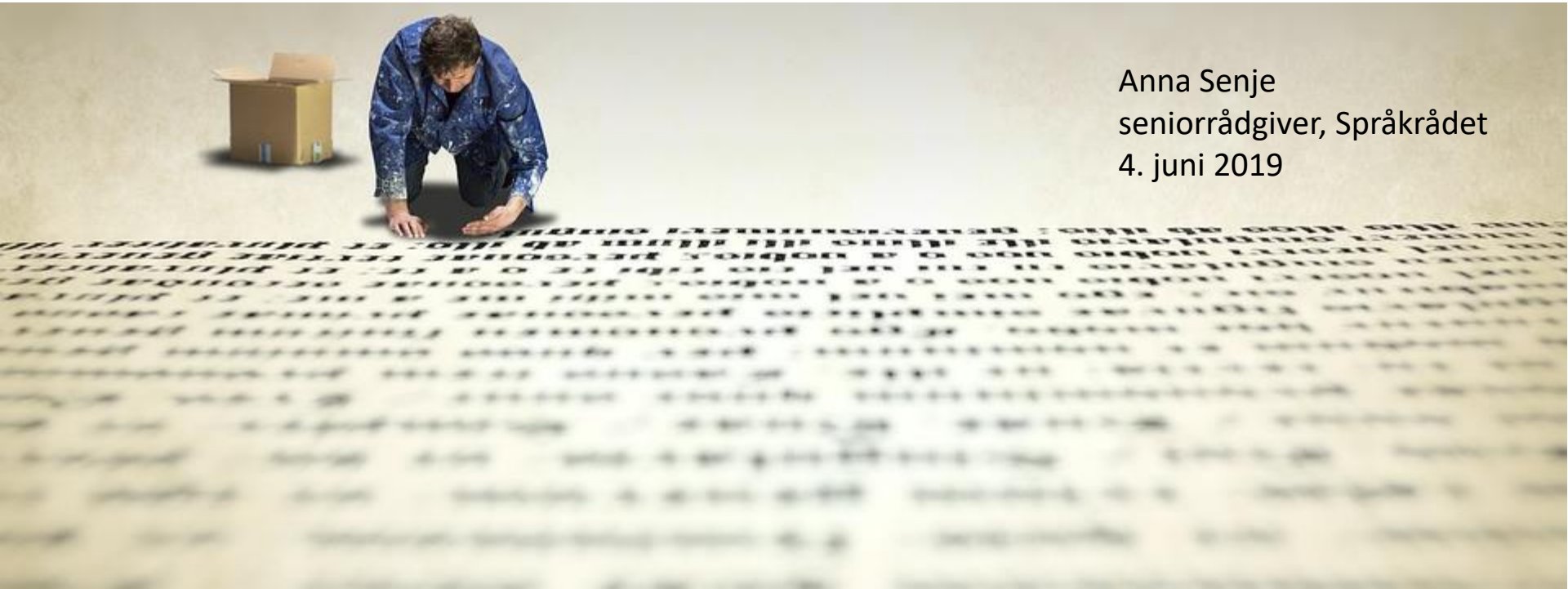

• Arbeidet med veileder i godt regelspråk

Anna Senje
seniorrådgiver, Språkrådet
4. juni 2019

• Hovedpunkter i innlegget

- Språkrådets rolle i arbeidet med lover og forskrifter
- Bakgrunn for arbeidet med veileder
- Materiell som finnes fra før
- Veilederens form og innhold

• Språkrådets rolle

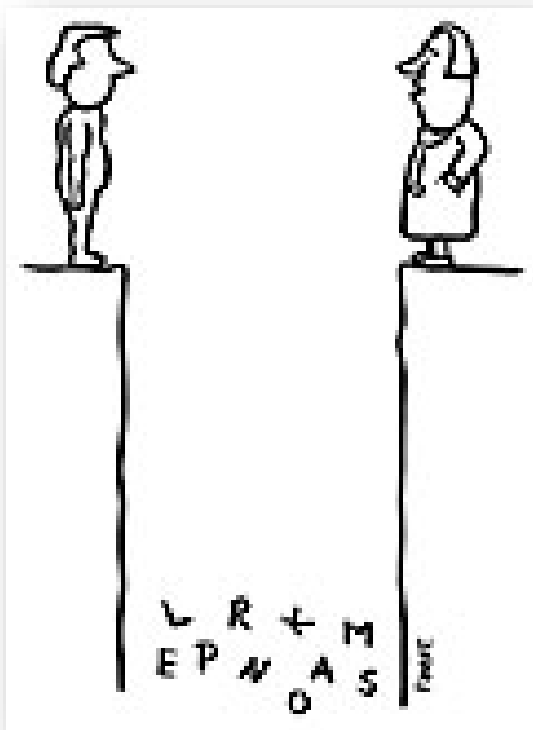
Hva gjør Språkrådet?

- Vi holder kurs om godt språk i regelverk.
- Vi bistår lovutvalg og departementer med kvalitetssikring av språket i utvalgte lovtekster.
- Dette arbeidet gjør vi dels innenfor «Klart lovspråk» (som ledes av Difi), dels på selvstendig grunnlag.

• Språkrådets rolle

Hva slags bistand gir Språkrådet?

- Vi leverer skriftlige innspill til lovtekster (på alle nivåer).
- Vi deltar i arbeidsmøter (skriveverksteder).
- Vi påpeker språklige hindringer i tekstene og foreslår endringer som kan lette forståelsen.
- Målet er å finne løsninger som både er forståelige, språklig gode og faglig holdbare.

«I forvaltningen er språket en vogn til å trille budskapet fra avsender til mottaker – korrekt, klart og med minst mulig friksjon. Juss og offentlig styring kan være vanskelig nok. Sære språklige valg er sjelden til hjelp.»

Martin Hill Oppegaard, jurist i KMD

• Bakgrunn for arbeidet

Hvorfor vil vi lage en veileder?

- Språkrådets erfaring fra kursvirksomhet og tekstarbeid tilsier at det trengs.
- Difi har dokumentert behovet (undersøkelser 2013 og 2017).
- Materiellet som finnes fra før, er lite tilgjengelig.

• Difi-undersøkelse 2013

Rapporten inneholder en undersøkelse av hvordan saksbehandlere bruker lov- og forskriftstekster i saksbehandlingen, og hvordan de oppfatter den språklige kvaliteten i tekstene. Undersøkelsen gjelder også ledes og saksbehandlers oppfatninger om mulige årsaker til at lover og forskrifter ikke er skrevet i et klart språk. Rapporten inneholder en analyse av funn og forslag til tiltak.

3.8 Informantenes forslag til sentrale tiltak

Vi ba også informantene om å foreslå tiltak som kan gjennomføres fra sentralt hold. Informantene foreslo følgende tiltak (ikke prioritert rekkefølge):

- utarbeide veileder for godt lovspråk
- utarbeide en veileder i forskriftsteknikk
- bedre opplæring i skriveregler og klart språk i forvaltningen generelt
- få til mer opplæring i klart og forståelig språk på jusstudiet
- vektlegge betydningen av klart språk i lederopplæringen

Kan lovspråk temmes?

En undersøkelse om klart språk i lover og forskrifter

Difi rapport 2013:1
ISSN 1890-6583

• Difi-undersøkelse 2017

Prosjektbeskrivelse	
 OPPDRAKSGIVER Difi Kontakt: Sissel C. Motzfeldt og Elisabeth Harlem Eide (Difi)	 METODE - Kvantitativ web-undersøkelse - Kvalitativ undersøkelse gjennom dybdeintervjuer (separat rapport)
 FORMÅL Gi Difi et godt kunnskapsunderlag for å kunne utvikle lovspraksarbeidet videre.	 MÅLGRUPPE Regelskrivere og deres ledere i departementene
 GJENNOMFØRING Oktober-november 2017 Spørreundersøkelse: 11.10. – 27.10.17	 UTVALG Spørreundersøkelsen: Regelskrivere og deres ledere i departementene

Undersøkelsen ble gjennomført av Opinion for Difi høsten 2017. Respondentene var regelskrivere og ledere i departementene. Et av målene med undersøkelsen var å få innspill til arbeidet med lovspråk. Hva må til for å komme videre i arbeidet? Hva fremmer klart språk i regelverk, og hva er til hinder for det?

• Difi-undersøkelse 2017 forts.

Departementsansatte ønsker klarere språk i lover

(6.4.2018) Departementsansatte mener at lover og forskrifter skal være forståelige for folk flest, og ønsker å lære mer om godt lovspråk. Dette kommer fram i en spørreundersøkelse som Difi har gjennomført i departementene.

Noen funn i undersøkelsen

Undersøkelsen viser at [prosjektet «Klart lovspråk»](#) har truffet godt med sine tiltak og virkemidler. 56 prosent av respondentene kjenner til prosjektet.

Respondentene er generelt språkbevisste, og de er enige om at folk skal kunne lese og forstå lover og forskrifter.

Tidspress og mangel på gode rutiner er de viktigste årsakene til at det arbeides for lite med språket i lover og forskrifter.

Over halvparten av respondentene mener at de trenger mer kunnskap om lovspråk. Tiltak for å heve kompetansen kan blant annet være **egne nettsider for klart lovspråk**, intern språkfaglig bistand og bruk av skriveverksted som arbeidsmetode.

drivere og ledere i
k. Hva må til for å

midler. 56 prosent

stå lover og

l språket i lover og

for å heve
stand og bruk av

• Mikroundersøkelse (Språkrådet 2019)

Fra en Questback-evaluering av et innlegg for ca. 120 skattejurister:

6. Er skriving av lover eller forskrifter en del av arbeidet ditt?

Navn	Prosent
Ja	57,1%
Nei	42,9%
N	35

7. Hvis du har svart ja på spørsmålet over: Hva slags hjelpemidler kunne du trenge i skrivearbeidet? (Du kan krysse av for flere alternativer.)

Navn	Prosent
Ordbøker og ordlister	50,0%
Konkrete skriveråd og eksempler	77,3%
Eksempler på lover og forskrifter som er skrevet i klart språk	77,3%
Informasjon om brukertesting av lover og forskrifter	31,8%
Informasjon og råd om gode arbeidsmetoder	36,4%
Ekstern hjelp til språklig kvalitetssikring av tekster	50,0%
Kurs om språk i regelverk	45,5%
Annet	0,0%
N	22

Lær av andre

Treng du hjelp og inspirasjon til å kome i gang med språkarbeidet? Her finn du artiklar om kva andre har gjort for å betre språket i tekstane sine.

Færre klager og henvendelser med klarspråklig pendlerveiviser

Mange hadde problemer med å forstå skattereglene for pendling. En nettbasert pendlerveiviser i klart språk hjalp brukerne med å forstå hvilke rettigheter de hadde, og reduserte antall klager med 40 prosent. Antallet som ikke fikk fradraget for pendling, gikk også ned med 40 prosent.

Kalenderen

- 27.3.19: Utdeling av klarspråksprisane 2018, Oslo (meir informasjon kjem seinare)
- 4.-5.6.19: [Lovkonferansen 2019: Om lovgiving, lovspråk og lovforvaltning](#)
- [Alle arrangement, presentasjonar og opptak](#)

Juridisk språk

- [Skriveråd og hjelpemiddel](#)
- Gode arbeidsmetodar
- Om lovarbeid i Noreg og andre land
- Artiklar og undersøkingar

[Les meir om juridisk språk](#)

Klart språk i viktige lover

www.klarspråk.no

Klart språk og ryddig struktur inngår i mandatet til flere utvalg som skal skrive nye eller revidere eksisterende lover. Her er en oversikt over aktuelle lover.

- [Ny kommunelov](#)
- [Ny sikkerhetslov](#)
- [Ny barnevernslov](#)
- [Ny lov om tros- og livssynssamfunn](#)
- [Ny havne- og farvannslov](#)
- [Ny forvaltningslov](#)
- [Ny valglov](#)
- [Ny opplæringslov](#)
- [Ny universitets- og høyskolelov](#)
- [Ny straffeprosesslov](#)
- [Ny barnelov](#)

Ny kommunelov

I 2013 ble det nedsatt et lovutvalg som skulle foreta en helhetlig gjennomgang av kommuneloven for å styrke det kommunale selvstyret. I lovutvalgets mandat heter det blant annet: «Hensynet til forenkling, oversiktighet, lesbarhet og praktisk anvendbarhet må stå sentralt ved utarbeidingen av lovteksten.»

Kommunelovutvalget leverte sitt forslag i mars 2016. Forslaget til ny kommunelov var på høring i 2016. Lovproposisjonen ble godkjent i statsråd i mars 2018. Stortinget har vedtatt den nye kommuneloven, men den har ikke trådt i kraft ennå. [Loven vil trolig tre i kraft høsten 2019.](#)

Både kommunelovutvalget og Kommunal- og moderniseringsdepartementet har fått bistand fra Språkrådet. Arbeidsform: skriftlige innspill og arbeidsmøter (skriveverksted).

Les mer

• Nettstedet klarspråk.no

Målet er at de som skriver lover og forskrifter, her skal kunne finne

- oversikt over aktuelle lover
- informasjon om metoden som er brukt i arbeidet med utvalgte lover og forskrifter
- informasjon om aktuelle kurstilbud
- informasjon om og lenker til relevant materiell
- informasjon om relevante undersøkelser
- skriveråd (veileder)

• Nettstedet klarspråk.no

Målet er at de som skriver lover og forskrifter, her skal kunne finne

- ✓ oversikt over aktuelle lover
- ✓ informasjon om metoden som er brukt i arbeidet med utvalgte lover og forskrifter
- ✓ informasjon om aktuelle kurstilbud
- ✓ informasjon om og lenker til relevant materiell
- ✓ informasjon om relevante undersøkelser
- skriveråd (veileder)

fra

● Hva finnes fra før?

- Generelle skriveråd (i bokform og på nettet)
- Finn-Erik Vinje (red.): Språket i lover og annet regelverk (Arbeids- og administrasjonsdepartementet 1989, TANO forlag 1990)
- Finn-Erik Vinje: Lovlig språk: om språk i lover og annet regelverk (JD 1990, nytt opplag 1995)
- Lovteknikk og lovforberedelse (JD 2000)
- Regelverkshåndbok (Statskonsult 2007)
- Kansellisten – ord og uttrykk som kan byttes ut (Språkrådet 2009)
- Klarspråk og lovspråk – det skal være rett å gjøre rett (BLD 2010)
- Et klarere lovspråk – kom i gang! Tips og inspirasjon til deg som skriver lover (Difi 2014)
- Anbefalinger om domsskriving (Domstoladministrasjonen 2015)
- Verktøyet Regelverkshjelpen (under utvikling)

• Form

Veilederen må

- være nettbasert, oversiktlig og søkbar

Veilederen bør

- kunne lastes ned og skrives ut som hefte (pdf)

Virkemidler:

- eksempler
- pedagogiske forklaringer
- enkle grafiske elementer?

Plassering: nettstedet klarspråk.no

• Innhold

Veilederen bør inneholde

- en kort innledning
- skriveråd
- konkrete eksempler fra lover og forskrifter (med forslag til omskriving)
- noen råd om selve tekstarbeidet
- liste med lenker til mer informasjon (om f.eks. skrivereregler)
- litteraturliste

§ 12-7 *Varslingsplikt*

- [...] **Oversittelse av fristene medfører ikke at arbeidstaker må utsette permisjonen** dersom permisjon er nødvendig på grunn av forhold som arbeidstakeren ikke hadde kjennskap til **ved fristens utløp**.

Forslag:

- [...] **En arbeidstaker som ikke overholder fristene, må likevel ikke utsette permisjonen** dersom permisjon er nødvendig på grunn av forhold som arbeidstakeren ikke hadde kjennskap til **da fristen løp ut**.

• Innhold (hovedtemaer)

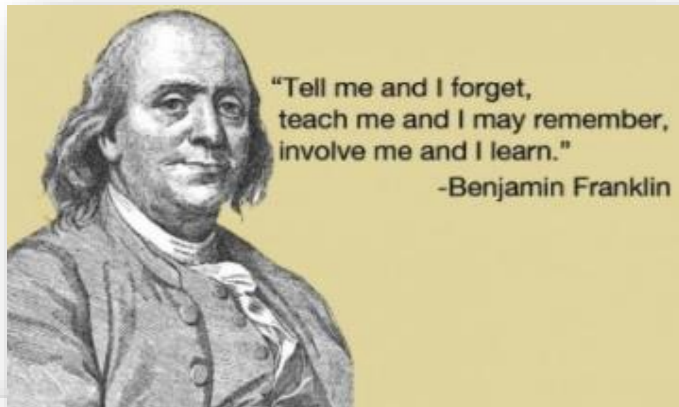
- Setningsbygning
- Ordvalg
- Rettskrivning (utvalgte emner)
- Tegnsetting (utvalgte emner)
- Målform (råd, standardformuleringer, hjelpemidler)
- Struktur (begrenses til overskrifter og punktlistor)
- Lovhenvisninger (begrenses til et minimum)
- Råd om arbeidet

• Vil veilederen virke?

Ja, det tror vi nok, men ...

- En veileder er ikke bindende.
- Det finnes ingen garanti for at den vil bli brukt.
- Godt håndverk kan ikke læres i en fei!

• Hva trenger vi i tillegg?

” Ressurser inn i konkret lovarbeid er det som gir virkning fordi man bli utfordret på eget stammespråk og måten man skriver det på. Er ikke alltid like reflektert. Det holder ikke å gå på seminarer og snakke om det, men man må sitte ved bordet og se på hvordan setningene kan skrives, slik at de som ser det utenfra kan se at dette blir mindre tilgjengelig enn det det kan være. Jeg tror nok det er det praktiske.

Praktisk, tverrfaglig arbeid med tekster

” *Må inn og delta med lover - Klart lovspråk kommer ikke inn med møter og seminarer, men i den prosessen der man jobber med utredning og konkrete tekster – det er språkverkstedene som er veldig vellykkede.*

” *Også tror jeg at sånne prosjekter hvor man faktisk setter av tid til å gå gjennom hele lover, med hensyn til språk er veldig lærerikt for de som er med. Men kanskje også for andre, om man utnytter de som har lært noe på en fornuftig måte etterpå. Jeg har mest tro på at man får møkk på fingrene, og må gjøre en jobb, kanskje mer enn å sitte å lese eller gå på skrivekurs. Det er jo en utfordring for alle i departementene å skrive klart, ikke bare jurister.*

A gravel path leads through a lush green field towards distant mountains under a cloudy sky. The path is made of small stones and is flanked by tall grass. The mountains in the background are dark and silhouetted against the sky. The sky is filled with large, grey clouds, with some light breaking through near the horizon.

Takk for oppmerksomheten!

Anna Senje
Språkrådet

aas@sprakradet.no

www.spraakradet.no